

DEMOGRAFIYA VA MEHNAT BOZORI

Elektron ilmiy-ommabop jurnal

2025

2 -SON

(+998) 50-005-45-69

https://t.me/demografiya_mehnatbozori

demografiya_mehnat_bozori@mail.ru

**DEMOGRAFIYA
VA MEHNAT
BOZORI**

**2025-yil
2-son**

Elektron ilmiy-ommabop jurnal
Электронный научно-популярный журнал
Electronic popular science journal

BOSH MUHARRIR:

Umurzoqov Bahodir Xamidovich

MUHARRIR:

Bahriddinova Muazzam Azam qizi

TAHRIR HAY' ATI:

Abduraxmonov Qalandar Xodjaevich, i.f.d., akademik.
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof.,
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof.,
Axmedov Durbek Quدراتillaevich, i.f.d., professor
Umurzakov Baxodir Xamidovich, i.f.d., prof.,
Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, i.f.d., prof.,
Arabov Nurali Uralovich, i.f.d., prof.,
Abduraxmonova Gulnora Qalandarovna, i.f.d., prof.,
Mamadaliyeva Xafiza Xoldarovna, i.f.d., prof.,
Irmatova Aziza Baxromovna, i.f.d., prof.,
Tojiyeva Zulxumor Nazarovna, g.f.d., professor
Isayev Faxriddin Ikramovich, i.f.d., prof.
Usmanov Anvar Saidmaxmudovich, i.f.d., professor
Qodirov Abdurashid Madjidovich, i.f.d., professor
Hermann Sterzinger, i.f.d., professor (Germaniya)
Ergashxodjaeva Shaxnoza Djasurovna, i.f.d., professor
Tomash Kuchera, i.f.d., professor (Chexiya)
Abrorov Sirojiddin Zuxriddin o'g'li, PhD
Shakarov Zafar Gaffarovich, PhD, dotsent
Maxmudov Asliddin Sirojiddin o'g'li, PhD
Gulmurodov Kamoliddin Abduqodir o'g'li, PhD
Asqarova Muhabbat Ibraximovna
Bahriddinova Muazzam Azam qizi

MUNDARIJA

Умурзаков Баходир Хамидович, Акбарова Малика Ильхомовна <i>Стратегические направления повышения занятости населения в Республике Узбекистан: анализ современного состояния и прогнозирование на период до 2030 года.....</i>	4
Saidjabbor Shoiria Saidg'af for q'izi <i>Гендер тенглиги ва минтақаларнинг барқарор ривожланишини таъминлашнинг хорижий амалиёти.....</i>	17
Файзиева Дилафруз Шухратовна <i>Демографик ўсиш ва иқтисодий ривожланишнинг ўзаро алоқадорлиги.....</i>	34
Gulmurodov Kamoliddin Abduqodir o'g'li <i>O'zbekiston aholi soniga tashqi mehnat migratsiyasining ta'sirini baholash.....</i>	46
Xudayberdiyev Islamjan Zakirovich <i>Aholining kapital bozorda ishtirok etishga bo'lgan qiziqishini baholash.....</i>	55
Ibrogimov Sherzodbek Xalimjon o'g'li <i>Hududlarda yashil iqtisodiyot sharoitida innovatsion jarayondan foydalangan holda zamonaviy mehnat bozorining rivojlanishi.....</i>	63
Yunusova Ugiloy Bolkiboyevna <i>Problems and solutions in organizing public events in Uzbekistan.....</i>	74
Maxmudov Asliddin Sirojiddin o'g'li <i>Moliyaviy salohiyatni baholash metodologiyasini shakllanishida makroiqtisodiy indikatorlarning ahamiyatliligi.....</i>	88
Soatov Farhod Komiljon o'g'li <i>Raqamli platformalar orqali real vaqt rejimida boshqaruv hisobotlarini shakllantirish</i>	103
Жулиева Гулноз Юлдашевна, Джулибеков Нурмат Каршибекович <i>«Зелёная» экономика Республики Узбекистан, перспективы развития.....</i>	113
Умурзаков Баходир Хамидович <i>Меҳнат ресурсларининг сифат ва малакавий таркибини шакллантиришда инновацион тенденциялардан фойдаланишнинг хориж тажрибаси таҳлили.....</i>	120
Мирзаева Матлуба Ғайбулла қизи <i>Банклар ресурс базасини мустаҳкамлашда капиталнинг ўрни.....</i>	129
Mamatqulova Mushtariy Komiljon qizi <i>O'zbekiston fiskal siyosatining mehnat migratsiyasi va bandlikka ta'siri: konseptual tahlil</i>	135
Jurayev Elyorbek Sobirjon o'g'li <i>Kichik biznes uchun investitsion muhitni yaxshilashning asosiy yo'nalishlari.....</i>	
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li <i>Xorijiy investitsiyalar va sanoat korxonalarini modernizatsiyalash: muammo va imkoniyatlar</i>	160
Suvonov Bekniyoz Baxtiyor o'g'li <i>Mehnat ko'rsatkichlari tahlilining xorij tajribasi va undan respublikamizda qo'llash jihatlari.....</i>	140

МЕҲНАТ РЕСУРСЛАРИНИНГ СИФАТ ВА МАЛАКАВИЙ ТАРКИБИНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА ИННОВАЦИОН ТЕНДЕНЦИЯЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ ХОРИЖ ТАЖРИБАСИ ТАҲЛИЛИ

Умурзаков Баходир Хамидович

Иқтисод фанлари доктори, профессор
ТДИУ ҳузуридаги “Ўзбекистон иқтисодиётини
ривожлантиришнинг илмий асослари ва муаммолари”
илмий тадқиқот маркази сектор мудури

ORCID: 0009-0000-8140-1700

umurzakovboxodir807@gmail.com

Annotatsiya. Мақолада меҳнат ресурслари баланси миллий иқтисодиётни самарали бошқаришнинг асосий воситаларидан бири сифатида таҳлил қилинган. Меҳнат ресурсларини таҳлил ва прогноз қилиш бозор иқтисодиётига эга давлатлар учун халқаро статистик стандарт сифатида белгиланган. АҚШ тажрибаси мисолида меҳнатга бўлган талабни прогноз қилиш босқичлари, жумладан, меҳнат бозорини таҳлил қилиш, макроиқтисодий кўрсаткичлар, тармоқлар ва фаолият турлари бўйича бандлик кўрсаткичлари ҳамда турли статистик классификаторлардан фойдаланиш ёритиб берилган.

Калит сўзлар: меҳнат ресурслари, прогноз, иш билан бандлик, меҳнат бозори, АҚШ иқтисодиёти, статистик стандарт.

АНАЛИЗ ЗАРУБЕЖНОГО ОПЫТА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕНДЕНЦИЙ В ФОРМИРОВАНИИ КАЧЕСТВЕННО-КВАЛИФИКАЦИОННОГО СОСТАВА ТРУДОВЫХ РЕСУРСОВ

Умурзаков Баходир Хамидович

Доктор экономических наук, профессор
Научно-исследовательский центр
«Научные основы и проблемы развития
экономики Узбекистана» при ТГЭУ

Аннотация. В статье рассматривается баланс трудовых ресурсов как один из ключевых инструментов эффективного управления национальной экономикой. Анализ и прогнозирование трудовых ресурсов определяются как международный статистический стандарт, применимый в странах с рыночной экономикой. Особое внимание уделено опыту США, где Бюро статистики труда регулярно разрабатывает

долгосрочные прогнозы численности и структуры рабочей силы, охватывающие 10–15 лет. Показаны этапы прогнозирования спроса на рабочую силу, включая анализ рынка труда, макроэкономических показателей, занятости по отраслям и видам деятельности, а также использование статистических классификаторов.

Ключевые слова: трудовые ресурсы, прогнозирование, занятость, рынок труда, экономика США, статистический стандарт.

ANALYSIS OF FOREIGN EXPERIENCE IN THE USE OF INNOVATIVE TRENDS IN THE FORMATION OF THE QUALITY AND QUALIFICATIONAL COMPOSITION OF LABOR RESOURCES

Umurzakov Bakhodir Khamidovich

Doctor of Economic Sciences, Professor
Scientific research center "Scientific foundations
and problems of the development of the
economy of Uzbekistan" under TSUE

Abstract. The article examines the labor resources balance as a key instrument for effective management of the national economy. Labor resource analysis and forecasting are defined as an international statistical standard recommended for countries with market economies. Special attention is given to the US experience, where the Bureau of Labor Statistics regularly develops long-term forecasts of labor force size and structure, covering 10–15 years. The stages of labor demand forecasting are highlighted, including labor market analysis, macroeconomic indicators, employment by sectors and activities, and the use of statistical classifications.

Keywords: labor resources, forecasting, employment, labor market, US economy, statistical standard.

Кириш.

Меҳнат ресурслари баланси ҳар бир давлат миллий иқтисодиётини самарали ва мақсадли бошқариб бориш борасида энг ишончли механизмларидан бири ҳисобланади. Меҳнат ресурслари балансини таҳлил этиш ва прогнозлаштириш ҳозирги даврда нафақат режаланган иқтисодиёт билан, балки бозор иқтисодиётидаги ривожланган барча мамлакатлар учун тавсия этилган халқаро статистика стандартидир. Шу билан бирга, мувозанатни халқаро статистика стандарти сифатида қабул қилиш меҳнат ресурслари балансини тузиш умум методологияси ҳамма давлатларга муносиб келмаслигини ҳам унутмаслигимиз керак.

Шунинг учун бозор иқтисодиётига хизмат қилувчи хорижий давлатлар методологияси учун меҳнатга талабни прогноз қилишнинг турли ёндашувлари мавжуд (1-расм).

Бироқ, уларнинг аксарияти умумий методологияни миллий, минтақавий, маҳаллий ва тармоқ даражаларига нисбатан фарқлашда давом этмоқда, улар умумий иш билан таъминланганликнинг таркибий қисми ва уларнинг ўзгаришларининг хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда. Бу бозор шароитида меҳнатга бўлган эҳтиёжни прогнозлаш ва уни қондириш манбаларини иқтисодий бошқарувнинг барча даражаларини қамраб олиш учун ҳудудий ва тармоқ ёндашувларининг комбинатсияси асосида қуриш кераклигини тасдиқлайди мамлакатлар.

Қўшма Штатларда Меҳнат статистикаси Бюроси иш кучининг умумий таркиби ва унинг тузилишининг прогнозлари устида иш олиб боради. Прогнозлар 10-15 йилни қамраб олади ва ҳар икки йилда янгиланади. Улар иқтисодий ўсиш ва иш билан таъминлашнинг ўрта муддатли дастурининг бир қисмидир.

Бу бозор шароитида меҳнатга бўлган эҳтиёжни прогнозлаш ва уни қондириш манбаларини иқтисодий бошқарувнинг барча даражаларини қамраб олиш учун ҳудудий ва тармоқ ёндашувларининг комбинатсияси асосида қуриш кераклигини тасдиқлайди мамлакатлар.

Қўшма Штатларда Меҳнат статистикаси Бюроси иш кучининг умумий таркиби ва унинг тузилишининг прогнозлари устида иш олиб боради.

Прогнозлар 10-15 йилни қамраб олади ва ҳар икки йилда янгиланади. Улар иқтисодий ўсиш ва иш билан таъминлашнинг ўрта муддатли дастурининг бир қисмидир.

Меҳнат ресурсларини прогнозлаш статистикаси агентлигининг "Маъруза китоби" да келтирилган услубиятга мувофиқ амалга оширилади, у қуйидаги босқичларни ўз ичига олади:

1. Меҳнат бозори аҳволининг прогнози;
2. Макроиқтисодий кўрсаткичларнинг прогнози;
3. Шахсий истеъмол товарлар рўйҳати;
4. Иқтисодий фаолият (тармоқлараро муносабатлар);
5. Иқтисодиёт тармоқлари бўйича бандлик кўрсаткичи (товар ва аҳолини иш билан банд қилиш);

6. Иқтисодий фаолият турлари бўйича жами бандлик кўрсаткичи;
АҚШда ҳисоб-китоблар ва жадваллар учун қуйидаги статистик маълумотлардан фойдаланилади:

- ЯИМ ва унинг таркибий қисмларининг ўсиш суръатлари;
- "Аҳолининг ҳозирги аҳволини ўрганиш";
- "Аҳолининг ҳозирги даврда иш билан бандлик даражаси статистикаси";

- "Аҳолининг иш билан бандлик даражасининг умумий статистикаси";
- "Шимолий Америка иқтисодий фаолият таснифи";
- "Касбларни таснифлаш стандарти".

Сон жиҳатидан	Сифат жиҳатидан
АҚШ	Италия
Канада	Испания
Франция	Греция
Германия	
Нидерландия	
Скандинавия давлатлари	
Меҳнат бозорида янги инновацион касб ва мутахассисликларга бўлган миқдор талабларни ҳисобга олган ҳолда:	
Буюк Британия	
Австралия	
Германия	
Бошқа давлатлар:	
Чехия: Нидерландия ва Ирландия тажрибасидан;	
Австралиянинг ORANI моделидан: Индонезия, Хитой, Покистон, Тайиланд, Жанубий Африка	

1- расм. Меҳнат бозорида янги инновацион касб ва мутахассисликларга бўлган миқдор талабларни ҳисобга

Агентлик мутахассислари башорат қилиш учун мумкин бўлган ҳавф ва ноаниқликларни таҳлил қиладилар. Хусусан, маълумотларни таҳлил қилиш келажак учун экстраполяцияланган тарихий тенденцияларга асосланган. Одатда меҳнат статистикаси агентлигининг таҳлилига кўра, ушбу прогноз башорат натижаларига таъсир кўрсатадиган урушлар, табиий офатлар ёки бошқа ҳодисалар каби кутилмаган ҳолатлар бўлмаган тақдирда амал қилади.

Аҳолининг қариши, глобаллашув ва иммиграция жараёни, нефт баҳоси ва бошқа прогнозларни амалга оширишга таъсир қилиши мумкин.

Франция, АҚШ каби ждавлатларда , меҳнат бозорини прогноз қилишда асосан миқдор жиҳатларини ҳисоблаш ёндашувларидан фойдаланишади. Меҳнатни кўрсаткичларининг прогнозлашириш жараёни беш йиллик режалар доирасида амалга оширилади.

Таҳминларнинг асосий мазмуни қуйидагилардан иборат:

- иш ўринларининг сони;
- ишлаб чиқариш миқдорини ҳисобга олиш;

- ишлаб чиқариш унумдорлигини прогношлаш ва иш вақтини ҳисоюга олиш;

Ҳар бир муваффақиятли ўтган йил мобайнида профессионал даражада ишлайдиган ходимлар сони касбий тизимнинг тегишли коэффицентларининг умумий иш стажига нисбати сифатида ҳисобланади. Кейинчалик, демографик ҳолат ва касбий ҳаракатланишни инобатга олган ҳолда, таълим тизимида жалб этиш зарурати аниқланди.

Бугунги кунда Францияда анъанавий дастурларда меҳнатга бўлган эҳтиёжнинг концепцияси қайта кўриб чиқилмоқда. Тадқиқотчиларнинг фикрича, ташкил қилинган замонавий иш жойлари корхоналар фаолиятининг хусусиятларини белгиловчи турли хил параметрларни ҳисобга олмаганликлари учун уларнинг миқдор кўрсаткичлари орасида жуда катта фарқлар мавжуд. Масалан, техник даражада тенг бўлган корхоналарда ишлаётганларнинг бандлик даражаси орасида (бир хил маҳсулот ишлаб чиқаришда ҳам) катта фарқларга эга.

Францияда профессионал даражадаги ёлланма ишчиларнинг ишлаб чиқариш соҳасидаги прогнозлари амалга оширилганда, касбий йўналиш ва мувозанатлар учун батафсил прогнозлар бериш ўрнига, умумий иқтисодий дастурларнинг ривожланган тизимларидан бирини ишлаб чиқишди.

Кенг миқёсли прогнозларни яратиш ғоясини инкор этиб, Буюк Британия иқтисодчилари меҳнат бозорида талабга эга бўлган янги ваколатларни инобатга олган ҳолда, миқдорий усулдан фойдаланадилар. Ушбу ёндашув қуйидаги ёндошувлар асосида асосланди:

➤ касбий ходимларга бўлган эҳтиёж хўжалик фаолиятининг турларида фаолият кўрсатётган касб-ҳунар ходимлар сонидан келиб чиққан тарзда ҳисобланиши мумкин;

➤ ишчиларнинг қобилияти ва маҳоратига бўлган талабнинг кучайтириш технологик янгиликлар, ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш ҳамда маҳсулот ва хизматларнинг истеъмолчиларининг афзалликлари фирмаларнинг стратегиясига ижобий таъсир кўрсатади.

➤ Прогнозлаш жараёни қуйидагиларни ўз ичига олади:

1. Кембриж МДМ модели (касб-ҳунар модели) ва иш билан алмашиш модели (жами ва қўшимча талаб) асосида иш билан бандлик ўзгаришларини прогноз қилиш, касб-ҳунар турига (машғулотларга) ва иш билан таъминланиш даражасига қараб белгиланади;

2. Иқтисодиётнинг мавжуд 50 та соҳасида инновацион шароитида иқтисодиёт таркибидаги ўзгаришларни прогноз қилиш;

3. Иқтисодиётнинг муҳим тармоқларида касб-ҳунар таркиби ўзгаришини алоҳида прогноз қилиш.

Маълумотларнинг асосий манбалари қуйидагилардир:

-аҳолини рўйхатга олиш;

- ишчи кучлари статистикасини кўриб чиқиш;
- таълим ва фан соҳалари бўйича статистикаси.

Уорикск Меҳнат ўрганиш институти (ИЕР) Буюк Британиянинг миллий иқтисодиётини меҳнат ресурсларига бўлган талабларини прогноз қилиш учун масъул. Прогноз қилиш муддати йиллик 5-10 йилни ташкил этади ва янгиланади.

Германияда меҳнат ресурсларини прогнозлаштириш ва таълимни ривожлантириш муаммолари кўплаб комиссиялар, иқтисодий тадқиқотлар институтлари ва турли хил моделларни ишлаб чиқадиган ва ривожланаётган тадқиқот университетлари томонидан амалга оширилади.

Масалан, Иқтисодий тузилмалар илмий-тадқиқот институти макроиқтисодий макроиқтисодий прогнозлаштирилган ягона тизимни ишлаб чиқади, бу эса миллий иқтисодиётни минтақавий прогнозларини ўз ичига олади.

Интериндустри Германи Модели (ИНФОРГЕ), прогнозлашнинг миқдорий ёндашувлар асосида олиб борилади ва ўз ичига қуйидаги босқичларни олади:

1. Иқтисодиёт тармоқлари томонидан иқтисодий ислохотларни прогнозлаштириш, иқтисодиётнинг 59 та соҳасини кенг миқёсда таҳлил қилиш, ҳар бир саноат учун тахминан 600 ўзгарувчан жараёни ва бутун иқтисодиёт учун умумий ўзгарувчанлик жараёнини ўз ичига олган “Аҳолини иш билан бандлик даражаси” лойиҳалари моделига асосланган.

2. Меҳнат ресурсларига бўлган талабни касб, профессионал тузилиш ва маҳорат даражасини экстраполяция қилиш орқали прогнозлаш асосий тенденциялар ёрдамида амалга оширилади.

3. Аҳолининг иқтисодий фаоллиги прогнози билан биргаликда узоқ муддатли демографик прогноз асосида меҳнат ресурсларига бўлган талабни малака (таълим) даражасига мувофиқ прогнозлаштирилади.

АҚШнинг ИФО модели Меҳнат ресурсларини ўрганиш институти (ИАБ) томонидан ишлаб чиқилган. Ушбу моделнинг асосий элементи меҳнат ресурсларига талабнинг прогнозини ва аҳолини меҳнат билан бандлик даражасини ошириш прогнозини ривожлантиришдан иборат.

Шу билан бирга прогнозлаш икки асосий босқични ўз ичига олади:

1. Иқтисодиёт тармоқлари бўйича умумий иқтисодий ўсиш ва аҳолини иш билан бандлик даражасини прогнози.

2. Ишбилармонлик тузилмасида иқтисодиёт тармоқлари ва касблар бўйича ўзгаришларни ҳисоблаш.

Ушбу моделларнинг бир-биридан фарқ қилувчи омиллар нафақат турли ёндашувларда ва шунга қараб, ривожланишдаги тафсилотларга ҳам боғлиқ

прогнозни ҳам кўзда тутди.

Агар биринчиси миқдорий ёндошувга асосланса ва прогнозлаш даври 8-10 йил бўлса, иккинчиси - меҳнат бозорида талаб қилинадиган ва 5-10 йил давомида янги ваколатларни инобатга олган ҳолда, миқдорий ёндошув асосида амалга оширилади.

Нидерландиядаги меҳнат бозорини прогнозлаш тизимининг энг устун методологик услуб ҳисобланади. Бу эрда прогноз иқтисодийётнинг кўплаб тармоқлари, касб-ҳунарлари ва таълим турлари учун беш йиллик даврга асосланган бўлиб, ҳар икки йилда бир марта янгиланади. Голландиялик модел бошқа мамлакатларда бўлгани каби меҳнат бозорида таклиф ва талабларнинг умумий кўрсаткичларини эмас, балки янги инновацион иш ўринлари сони ва меҳнат оқимининг кўпайишини тахмин қилади.

Бундан ташқари, Нидерландияда, баъзи прогнозлар кўрсаткичлари мамлакатнинг бир неча вилоятларида учун алоҳида тайёрланган бўлиб, кенгайтирилган талаб прогнози сезиларли даражада ҳали ривож топмаган иқтисодийёт учун, индивидуал сектор динамикасини прогнози аниқлиги боғлиқ прогноз эса бу ерда энг тўғри, босқинчи ва таълим билан шундай деб аталмиш алмаштириш талабни башорат қилиш бошқариш қайси ўзида муаммоли бўлади.

Охирги икки йилда Монаш университети (Австралия), иқтисодий тадқиқотлар Маркази томонидан ишлаб чиқилган энг муҳим макроиқтисодий прогнозлаштириш моделлари НОРТХЕРН МИЧИГАН ўз ичига олади:

- миллий ҳисоб тизимининг кўрсаткичлари; баланс жадваллари "инпут-оутпут";
- миллий ҳисоб тизимининг минтақавий маълумотлари;
- лойихаларни ижро этиш дастурларида қамраб олинган аҳоли сонини рўйхатга олиш;
- ташқи савдо статистикаси;
- жамғармалар ҳисоботлари;
- даромад сарф-харажатлари;
- идоравий статистика (Австралия қишлоқ хўжалиги ва ресурс бўлими, сайёҳлик фаолияти бўйича прогнозлаш кенгаши ва бошқалар);
- прогнозлашда ихтисослашган хусусий ва давлат муассасалари статистикаси;
- Acces economics, ҳосилдорлик бўйича комиссия;
- Сиёсатшунослик маркази ва бошқалар.

Хорижий иқтисодчилар меҳнатни прогноз қилиш алгоритм асосида амалга оширишади:

1) бошланғич маълумотлар сифатида макроиқтисодий ривожлантириш тахминий доирасида миллий ялпи ички маҳсулотнинг ўрта муддатли прогнози;

2) саноат томонидан ялпи қўшилган қийматининг ва аҳоли бандлиг даражасини батафсил прогноз ўтказилган;

3) товар ва хизматлар ҳамда мамлакатни 56 ҳудудларида ҳақида батафсил иқтисодиёт тармоқларини томонидан аҳолининг иш билан бандлик даражасини тахминий чиқиш ишлаб чиқиш;

4) иш билан Миллий классификаторга мувофиқ 282 касблар ҳақида батафсил билан иқтисодиётнинг тармоқлари ишга бир прогноз ишлаб чиқилган;

Категориялар: ёши, жинси, таълим даражаси ва ҳафталик иш вақти сони.

Австриянинг прогнозлаш моделидан фарқли мураккаблик, симуляция бўйича катта параметрлар ва тахминнан 7 йиллик муддатга ишлаб чиқилади.

Биринчидан, кўплаб мамлакатларда (АҚШ, Франция, Япония) меҳнат вазирликлари томонидан прогноз қилинаётган бўлса-да, бу вазифа мустақил тадқиқот ташкилотлари ишлаб чиқилиша кўпроқ аҳамият берилмоқда.

Бир қатор давлатларда меҳнат бозорининг прогнозлари ўртасида рақобат мавжуд:

-Германияда иккита тадқиқот институти иккита мустақил прогнозни яратмоқда, шунингдек, муқобил тадқиқотлар мавжуд;

-Узоқ муддатли тажриба тўпланган Канадада уч рақобатлашувчи модел ишлаб чиқилди.

Иккинчидан, прогноз натижалари манфаатдор томонлар учун тақдим этилади ва мунтазам равишда нашр этилади, шунингдек интернетда жойлаштирилади ва у эрда барча фойдаланувчилар фойдаланиши мумкин.

Канадада СД дисклари бўйича прогнозли маълумотлар ҳатто мактабга ҳам боради. АҚШда профил саҳифасида сиз 2020 йилгача маълум бир касб ва унинг истиқболлари бўйича мавжуд бўлган талаб ҳақида батафсил маълумот олишингиз мумкин. Шу билан бирга, кўплаб давлатларнинг меҳнат вазирликлари веб-сайтларида касбларга ва малака талабларига бўлажак талабларнинг минтақавий прогнозлари жойлаштирилган.

Учинчидан, прогнознинг таваккал баҳосидан ташқари, меҳнат бозорининг сифат кўрсаткичлари ҳам тобора кенгайтирилмоқда.

Яқин ўтмишда ривожланган давлатларнинг меҳнат бозори учун прогнозни ишлаб чиқиш вақтида умумий кўникмаларнинг аҳамияти қайд этилган:

-мулоқот қилиш қобилияти;

- сонларни аниқлаш қобилияти;
- муаммоларни ҳал қилиш ва бошқалар билан ишлаш масалалари бўйича фикрлаш қобилияти;
- ўз инсоний капиталини ривожлантириш учун масъулиятни ўз зиммасига олишга тайёрлиги;
- ахборот технологияларини билиш саводхонлик даражаси.

Мисол учун, Буюк Британияда меҳнат ресурсларининг бу хусусиятлари аҳамияти давлат миқёсида мунтазам мониторинг орқали кузатиб борилади.

Шундай қилиб, ҳозирги инновацион даврда меҳнат ресурсларини прогнозлаштириш кўплаб ривож топган хорижий давлатларнинг тажрибалари мавжуд.

Ўзбекистонда меҳнат ресурсларини прогнозлаштириш амалиётини қайта тиклаш учун халқаро амалиётни ва МДҲ мамлакатлари тажрибасини ҳам олиш ҳисобга олиш аҳамиятга моликдир.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Глазьев С., Микерин Г., Тесля П. И др. Длинные волны: научно-технический прогресс и социально-экономические развитие. Новосибирск, 1991.
2. Дудник В.Ю. Модели развития системы здравоохранения: мировой опыт (обзор литературы) // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. – 2016. – № 3-1. – С. 60-64; URL: <http://applied-research.ru/ru/article/view?id=8671> (дата обращения: 24.05.2018).
3. Зинов, В.Г. Инновационное развитие компании: управление интеллектуальными ресурсами: учеб пособие / В.Г. Зинов, Т.Я. Лебедева, С.А. Цыганов; под ред. В.Г. Зинова. – М.: Изд-во «Дело» АНХ, 2009. – 248 с. Инновационный менеджмент: Учебник для вузов / Ильенкова С. Д., Гохберг Л.
4. Намруева Л. В. Управление инновационными процессами в системе образования республики Калмыкия - Волгоград, 2009г.
5. Пахомов Ю. Про инновационную модель // Сборник научных трудов. Вып. 36 / Под. ред.
6. Пигров К.С. Диалектика инноваций и образования // Инновации и образование. Сборник материалов конференции. Серия «Symposium», выпуск 29. СПб.: Санкт-Петербургское философское общество, 2003.- С.11-15

DEMOGRAFIYA VA MEHNAT BOZORI

BOSH MUHARRIR:

Umurzoqov Bahodir Xamidovich

MUHARRIR:

Bahriddinova Muazzam Azam qizi

